

Jongeren en jongerenwerkers in gesprek met Tweedekamerleden over Jeugdwet

Op donderdag 3 oktober spraken jongeren en jongerenwerkers onder leiding van voorzitter Helma Neppérus met Tweedekamerleden Vera Bergman (D66), Brigitte van der Burg (VVD) en Linda Voortman (Groenlinks), in de Thorbeckezaal op het Binnenhof. Loes Ypma (PvdA), ook lid van deze commissie van VWS, die de MOgroep gevraagd had dit gesprek te organiseren was helaas ziek. Ze werd achteraf bijgepraat door Marijke Vos, bestuursvoorzitter MOgroep. Ze miste een bijzondere ontmoeting tussen de politiek die de werkelijkheid nu recht in de ogen keek, en soms met een brok in de keel de verhalen hoorde van de jongeren ter plekke.

Inleiding

De Wet jeugd neemt de wijze waarop jeugdzorg georganiseerd is als uitgangspunt voor de Jeugdwet. De MOgroep vindt dat de omgekeerde wereld. Jeugdzorg is het eindstation: als alles verkeerd gaat moet jeugdzorg ingrijpen.

Maar voor het zover is, zou het jeugd- en jongerenwerk in een veel vroeger stadium hebben moeten, en hebben kunnen voorkomen dat die jongere verder in de problemen raakte, of zelfs uit het gezin weg moet. Daarvoor heb je een vaste jongerenwerker nodig die de jongere, het kind en de familie kent, en 'meeloopt' in de dagelijkse kleine problemen. En zo voorkomt dat een paar kleine problemen uitgroeien tot grote.

De preventieve aanpak van het jongerenwerk gaat uit van de jongere als persoon. Samen met de jongere bekijkt de jongerenwerker wat er nu nodig is om je te kunnen concentreren op school, aan werk komen, je goed voelen. Door wettelijke eisen op het gebied van kwaliteit en certificering dreigt dat in gevaar te komen. Gemeenten gaan straks gekwalificeerde jeugdzorg inkopen. Maar kopen ze ook preventieve jeugdhulp van het professionele jongerenwerk in?

De aanwezige Kamerleden ontdekten tijdens dit gesprek dat jongerenwerk in feite doet, waarvan ze dachten dat jeugdzorg dat deed: een professionele vertrouwde band kweken waardoor de jongere tijdig naar je toe komt om hulp te vragen; samen zoeken naar simpele kleine dagelijkse oplossingen; er zijn als nodig, '24/7 in je eigen buurt'. Jongerenwerk staat naast de jongeren. Jeugdzorg staat volgens de jongeren op afstand, kent teveel wisselende hulpverleners, zit letterlijk niet in de buurt, wordt soms als vijandig ervaren. Je bent een dossier dat sluit als je weer thuis gaat wonen of 18 bent.

Gesprek

Vera Bergman (D66) trapte af met haar vragen: "Wat heb jij nodig om in je kracht te komen" en "Hoe ziet Jongerenwerk Nieuwe Stijl eruit?"

Ahmet Balci, teamleider jongerenwerk Combiwel Amsterdam: 'de nieuwe Jeugdwet gaat uit van jeugdzorg. Jeugdzorg is curatief. We missen het preventieve verhaal. Het jongerenwerk heeft de belangrijke taak om de jongeren te activeren en er met de jongere voor te zorgen dat ze niet in de jeugdzorg terecht komen. Dat is Welzijn Nieuwe Stijl. De curatieve zorg is duur. Preventief is goedkoper, effectiever en duurzamer. Zie dat onder ogen.'

Linda Ruiter, jongerenwerkster Combiwel Amsterdam vroeg aan haar jongere Zakaria (14 jaar) wat zijn ervaring met hulp is, en hoe hij geholpen is.

Zakaria: 'jeugdzorg is op afstand. Als ik daar een afspraak had moest ik ver reizen naar een groot gebouw in de stad. Jeugdzorg is zakelijker. Ik zie daar steeds weer andere mensen die zeggen 'ik ga kennismaken, wat is je probleem'. Jeugdzorg kijkt niet wie ik ben. Ze hebben mij uit huis geplaatst toen in thuis niet meer terecht kon. Later vonden ze de zaak afgesloten en kon ik wel weer naar huis. Maar de reden waarom ik uit huis moest is nooit aangepakt. Dus toen ik weer thuis kwam wonen begonnen diezelfde problemen weer. Bij het jongerenwerk in de buurt ken ik Linda. Ze kent mij en mijn familie. Linda weet dat ik soms boos word en waar ik tegenaan loop. Via Linda heb ik nu zelf een psycholoog gezocht. Op dat idee is jeugdzorg nooit gekomen. Linda heeft ervoor gezorgd dat binnen een dag alles geregeld was, wat jeugdzorg in zes maanden niet gedaan had.'

Omar, 27, Almere: 'ik begrijp dat jongetje. Ik heb zelf kinderen. Jeugdzorg is geen hulp, jeugdzorg is digitaal. Niet persoonlijk. Ze kiezen digitaal wat zij denken dat het handigst is. Jeugdzorg helpt niet echt om te werken aan de problemen. Om dat op te lossen.'

Saskia Staman, jongerenwerkster Almelo, Scoop welzijn: 'ik begeleid een Jonge Moedergroep. De kunst is om bij die jonge meiden vertrouwen op te bouwen. Ze zitten in een lastig pakket omdat ze ineens zwanger geworden zijn, en vaak wel meer problemen hebben. Mijn taak is om de angst om hulp te vragen weg te halen. Die moeders zijn altijd bang dat hun kind wordt afgepakt. Voor hen is jeugdzorg angstaanjagend. Ik werk in Almelo wel samen met jeugdzorg. Ik zorg dat ik mee ga naar moeilijke gesprekken bij jeugdzorg. Wij gaan er samen met de moeders is, en zoeken samen naar oplossingen.'

Meta Zichem, vrijwilligster Almere: 'jongerenwerkers staan meer naast de jongeren, letterlijk, in de wijk. Jeugdzorg staat meer tegenover ze.'

Zakaria: 'de mensen van jeugdzorg hebben dingen uit een boekje geleerd. Ze hadden mij in een tehuis gezet. Daar moest ik twee maanden blijven. Die twee maanden hoorde ik ook niets meer van jeugdzorg. Dus ik dacht: wat gaan ze na die twee maanden doen. Waar moet ik dan weer naartoe. Bij het jongerenwerk communiceren ze wel met je. Dan ben je een persoon en geen dossier. Ze hebben ook heel veel connecties. Linda belt gewoon alle instanties op. Van jeugdzorg word je depressief omdat je niet weet wat nu weer.'

Linda Ruiter, Amsterdam: 'Wat ik wel zou willen is dat de hulpverlening, jeugdzorg bijvoorbeeld, dichterbij in de buurt zit. Niet ergens in 1 gebouw in de stad. Maar dat ze beter samenwerken met de jongerenwerkers in de wijk. Korte lijnen. Directer. Wij zitten in Amsterdam nu in het Samen Doe Team. Dat is al een stuk beter. 't Kan echt: met minder geld, meer bereiken. Maar dan moet je efficiënt zijn, en weten wat een kind of jongere echt op dat moment nodig heeft. Zorg dat je naast dat kind staat en geen bedreiging bent.'

Danielle Lanzaat, jongerenwerkster De Schoor, Almere: 'U vroeg naar Welzijn Nieuwe Stijl. Dat is wat wij doen met Learn2Work. Dat zijn leer-werktrajecten *op maat*. Ik zou er enorm voor willen pleiten om hulpverleners in mijn team te krijgen. Laat de jeugdzorgwerkers de wijk in komen. Kom uit je hokje, achter die computer vandaan. Kom helpen op de werkvloer. Ik ben 20 jaar jongerenwerker, en voel me steeds meer een hulpverlener, omdat ik hulp verleen. Maar extra mankracht erbij, specialisten: erg welkom. De trajecten duren langer, de problemen zijn groter en groeien. We hebben versterking nodig *in* de wijken.'

Omar, Almere: 'Wat ik zie is dat er veel geld gaat naar jeugdzorg, en te weinig naar wat de jongeren nodig hebben om concrete dingen te leren. De subsidie is verkeerd verdeeld.'

Meta, vrijwilligster Almere: 'De wachtlijsten bij jeugdzorg zijn te lang, Alles gaat daar te langzaam. Terwijl je op de wachtlijst staat groeit je probleem. Dat schiet niet op.'

Ahmet Balci, Combiwel, Amsterdam: 'Je moet niet denken dat als je jeugdzorg over doet van Den Haag naar de gemeenten, dat je dan automatisch alle problemen oplost. Bedenk dat preventie dichtbij in de buurt moet zitten. Als je snel met kleine problemen kunt helpen, voorkom je dat dat grote problemen worden. Preventie moet belangrijker zijn dan de curatieve zorg. Zorg dat curatief, alleen curatief werk doet. Maar regel goed dat daarnaast op lokaal niveau, heel dicht bij de jongeren en gezinnen in de buurt toegankelijke hulp is. Hulp waar de mensen zelf heen gaan. Want hulp vragen is heel moeilijk. Vooral voor jongeren. Dat moet je goed organiseren, want de schaal is nog steeds heel groot: de gemeente Amsterdam is qua schaal voor t gevoel niet veel kleiner dan vanuit Den Haag.'

Vragen Tweedekamerlid Linda Voortman, GroenLinks.

De bedoeling van de nieuwe jeugdwet is preventie. Het nieuwe welzijn moet versterkt worden. Hoe gaat dat nu? Wat gaat niet goed?

Saskia Staman, jongerenwerkster Almelo: 'Wat goed gaat: wij werken al goed in een netwerk. De jongeren kunnen vragen stellen, ik los niet alles op, maar ga wel met ze op zoek naar antwoorden. Ik ben laagdrempelig: ik zit op facebook, twitter... dat is ook voor mij makkelijk, want kleine dingetjes doe je dan even tussendoor via social media.'

'Zo zou maatschappelijk werk en jeugdzorg ook meer moeten werken. Niet altijd op afspraak op vast moment. Zo is het leven niet. Ik loop nu aan tegen wachtlijsten. Je moet sneller kunnen schakelen en je moet met deze jongeren in gesprek blijven. Je raakt ze zo kwijt omdat er een relatief onbenullig dingetje hapert: een afspraak vergeten, iets kwijt, geen geld voor openbaar vervoer. Dan haken ze af. Als de jongere meer hulpverleners heeft, zijn dat ook vaak steeds wisselende hulpverleners. Ik ben de blijvende factor. Ik weet met wie ze allemaal te maken hebben. Die anderen weten dat meestal niet van elkaar.'

Souraya, 20 jaar, Amsterdam: 'Wij hebben met Combiwel in Amsterdam een project Wijk in Verandering: dat is goed, want daar coachen jongeren elkaar. Jongeren begeleiden jongeren. Ik doe dat ook. Je moet jongeren serieus nemen: dan durven ze meer, en dan zien ze zelf dat ze veel kunnen.'

Meta, vrijwilligster Almere: 'Dat zien wij in Almere ook: als je jongeren niet serieus neemt, maar over ze heen beslist, kun je geen band opbouwen. Je hoort niet waar het echt om gaat als je de jongeren niet echt spreekt. Gewoon vragen: wat heb je nodig, wat zit je nu dwars? Jeugdzorg zit daarvoor te ver weg.'

Linda Ruiter, Amsterdam, Combiwel: 'Met het jongerenwerk verbinden we mensen. We hebben een jongen die klusjes doet voor ouderen. Ouderen geven knutselles aan kinderen. Dat is goed voor de buurt. We betrekken ouders erbij. Dan ken je elkaar, en praat je tussendoor over problemen en oplossingen. Dat gaat goed.'

Ahmet Balci, Amsterdam: 'Wat ik zou willen met de nieuwe wet: erken het preventieve werk van jongerenwerk. Erken jongerenwerk als een beroep. Geef het de preventieve rol die het heeft. Een formele rol zodat we niet ondersneeuwen. Het jongerenwerk heeft een belangrijke rol in de wijk. Dat moet in de wet.'

Danielle Lanzaat, jongerenwerkster Almere de Schoor: 'Ik pleit voor betere samenwerking tussen jeugdhulp en jongerenwerk. Wat nu een ramp is, en slecht gaat: al die verschillende instanties waardoor ik de jongeren niet snel genoeg kan helpen. Dat het acht maanden duurt voordat een indicatie voor jeugdhulp rond is, dat we dan weer langs een huisarts moeten voor die handtekening op dat papiertje. Dat ik voor het oplossen van de schulden ergens anders moet zijn en dat formulier nodig heb. Dat de sociale dienst dingen niet weet of niet wil. Dicht bij het gezin staan, en snel helpen is goed. Maar de samenwerking tussen de hulp, en het jongerenwerk moet beter.'

Saskia Staman, Almelo: 'In Almelo hebben we een goed netwerk. Maar dat is inderdaad niet vanzelfsprekend. De jeugdhulp weet dat ik weet hoe we de jongeren die zij kwijtraken, terug kunnen vinden. En dat ik het contact dan kan herstellen. Als moeders zich niet aan afspraken houden is daar altijd een reden voor: geld, net de toon die de muziek maakt, een misverstand.. of een ander probleem. Ik ga dan op zoek, bespreek het en ga dan mee naar de afspraak met de hulp. We maken een plan, en ik neem dat soort samenwerking op daarin. Ik organiseer met de zorg en hulp dat 't zo loopt. Als ze het jongerenwerk niet benaderen zijn zij die jonge moeder ook echt kwijt.'

Linda Voortman (GroenLinks) vraagt aan jonge moeder Kimberley of zij nog iets mist in de wet.

Kimberley, Almelo: 'Voordat ik 18 werd, zou jeugdzorg voor mij zoeken naar huisvesting. Toen werd ik 18, en kreeg ik een brief dat mijn dossier werd gesloten. Maar ik had nog helemaal geen huisvesting. Via het Jonge Moederwerk gaat het allemaal veel sneller. Alles loopt samen. Ik hoef niet apart naar allemaal instanties. En ik weet eerder wat we gaan doen.'

Tweedekamerlid: Brigitte van den Burg (VVD): 'Als ik zo alles hoor rond jeugdzorg, duurt alles veel te lang, is de hulp versnipperd, curatief, te laat. Ik wil graag weten: als je een probleem hebt; wanneer wil je dan hulp? En wat doe je zelf? Wat is je eigen rol?'

Zakaria: 'Ik wil graag 1 persoon. 1 vast persoon die helpt. Ik heb zes begeleiders gehad bij jeugdzorg. Iedereen probeerde het probleem op te lossen, maar dan kwam ik op dat kantoor, daar zitten dan 30 mensen en dan zijn er tien niet en moet ik weer aan iemand die nieuw is uitleggen wat er is. En om 17 uur zijn de lijnen dicht. Als ik dan gevochten heb, en het is 21 uur en ik weet niet wat ik moet doen, dan heb je daar niks aan. Als je niet bij je vader of je moeder kunt wonen, en ze geven je alleen de keus dat je of bij een van hen MOET wonen of je gaat naar een pleeggezin. En je mag niet in een opvanghuis wat je eigenlijk wel wilt. Dat is niet eerlijk. Ze dwingen je dan omdat een pleeggezin goedkoper is. Laat de keuze bij het kind. Je moet een kind positief houden zodat dat kind ook dingen blijft willen. Je wordt depressief van een pleeggezin.'

Omar, Almere: 'Jeugdzorg heeft begeleiding nodig om te begeleiden.'

Brigitte van der Burg (VVD): En wat doe jij zelf?

Omar: 'Ik ben nu 26. Ik heb drie kleine kinderen. Ik heb door Learn2Work opleidingen gedaan. Door hen ben ik gemotiveerd om aan mezelf te werken. Ik wil verder. Ik wil jongerenwerk doen. Jongerenwerk is heel belangrijk voor je als je problemen hebt, omdat dat jongeren een kans geeft. Ze luisteren, maar ze willen ook dat je dingen doet. Maar het past beter bij wat je kunt, en dat motiveert je. Jeugdzorg straft alleen. Niet iedereen heeft hetzelfde IQ.'

Shahiera, Almere: 'Je moet zelf je problemen erkennen en er wat aan doen. Maar je hebt hulp nodig als je zoals wij veel problemen hebt. Bij jeugdzorg duurt dat te lang en lopen ze langs elkaar heen. Het beste is 1 aanspreekpunt, en dat die altijd aanspreekbaar is. Maar dan moet je zelf ook eraan werken. Maar dat wil je dan ook.'

Zakaria: 'Ze kijken bij jeugdzorg niet waarom je niet thuis bent. Ik heb zelf hulp gezocht. Ik hoorde van Linda dat je ook kunt praten over je problemen en waarom je snel kwaad wordt en vecht. Dus ik ben zelf naar een psycholoog gegaan. Zonder jeugdzorg. En ik heb nu een paar gesprekken gehad en dat werkt echt!'

Danielle Lanzaat, De Schoor: 'Heel belangrijk is niet alleen om het probleem op te lossen, maar om de jongeren ook zelfredzaam te maken. Zodat ze weten: als er weer een probleem komt; wat doe je dan. Dat is heel persoonsgebonden. Je hebt niet zoveel aan een beroepskwalificatie of een bepaald papiertje. Je moet dit werk kunnen.'

Chantal, Almere: 'Wat je zelf doet, hangt ook af van de hulp die je krijgt. Saskia maakt mij gemotiveerder om dingen te doen, zelf. Maar ik had eerst een hulpverlener, en die maakte me in de war. Die zei: 'oké, je wil dit, maar ik zie ook dat en dat en dat'. Als ik ineens naar jeugdzorg moet, alleen, dan ga ik niet. Wel als er iemand van welzijn meegaat, die ook mee luistert zodat ik later weet wat we hebben afgesproken. '

Saskia Staman, Scoop welzijn Almelo: 'Je moet zien wat iemand zelf wel kan, en in welk tempo. Soms kan er 1 ding tegelijk. Dan moet het stap voor stap.'

Meta, vrijwilligster Almere: 'Als je niet verder kijkt dan alleen de eerste afspraak of hoe iemand in je dossier staat, krijg je ongelukken. Bijvoorbeeld: iemand is zwanger. En diegene zit in een huiselijk geweld situatie. Maar ze staat op een wachtlijst voor een woning. En dan vlucht ze omdat het huiselijk geweld escaleert. En ze komt op straat terecht. Dat wordt haar dan verweten omdat ze haar kind in haar buik in gevaar brengt op straat. Dat kind wordt dan zomaar uit-buik-geplaatst. Terwijl er niet geluisterd wordt naar haar verhaal: dat ze slachtoffer werd van huiselijk geweld.'

Terwijl: daar kun je toch niet in blijven zitten? En dan gaat dat kindje als het geboren is naar 3, 4 pleeggezinnen, en na een tijd eindelijk terug bij de moeder omdat de rechter beslist dat het onterechte uit-buik-plaatsing geweest is. Dan is er al zoveel schade!’

Vera Bergman, D66: Hoe hou je dat dan goed? Wat is daarvoor nodig?

Shahiera, Almere: ‘Wat goed is, is dat als je 18 bent, je ook hulp krijgt. Bij jongerenwerk is het dossier nooit gesloten.’

Souraya, 20 jaar, Amsterdam: ‘Ik heb MS. De jongerenwerkers hadden gewoon vertrouwen in mij. Ik kon jaren niet naar school omdat ze mij niet wilden omdat ik MS had en misschien soms afwezig zou zijn als ik te moe ben. Dat is dan niet goed voor de resultaten van de school. Bij het jongerenwerk hebben ze geluisterd en mij dingen laten doen met andere jongeren in de buurt. Ze hebben ook geholpen: nu zit ik wel op een opleiding. Want ik wil ook jongerenwerker of maatschappelijk werker worden. Ze doen de dingen niet uit het boekje. Ze zijn niet bureaucratisch, en ze gaan bellen tot het lukt.’

Ahmet Balci, Combiwel over onderwijs: ‘Doe iets met onderwijs: daar kom je zo moeilijk binnen. Ook binnen het onderwijs is zorg nodig. Scholen zijn bang voor hun naam als ze naar buiten komen met wat mis gaat. Houd dat niet binnen, want dan duurt het te lang voor je hulp kunt geven. Gooi die deuren open, zodat de zorg naar binnen kan.’

Zakaria, 14, Amsterdam: ‘Toen ik weer thuis woonde waren mijn problemen nog niet opgelost. Jeugdzorg zei ‘zaak gesloten’. Maar Linda helpt me samen met de psycholoog. Dat heb ik nodig. Ze zijn er 24/7. Ik kan whatsappen met haar. Ze zijn er altijd.’

Linda Voortman, GroenLinks, gaf aan dit gesprek erg waardevol te vinden: ‘voor herhaling vatbaar’. En wilde nog 1 x weten: ‘wat MOET mee in de nieuwe wet.’

Danielle Lanzaat/learn2Work over nazorg: ‘Bij Learn2Work hebben we gaandeweg gezien dat nazorg nodig is. Een traject is 1, maar je moet nazorg geven. De eerste vier maanden is er anders kans op uitval. En soms moet je altijd bereikbaar blijven.’

Meta, vrijwilligster Almere over bureaucratie en verkokering: ‘Schrap de regeltjes: laat mensen niet struikelen over iets met leeftijd, een indicatie omdat hij dan volgens de regels niet in een traject past. Je zet toch iemand na een mishandeling niet op straat omdat hij net te oud of te jong is, of omdat er geen 03 of 02 indicatie is.’

Saskia Staman over laagdrempelig: ‘Haal de angst weg. Zorg dus voor laagdrempelige hulp in de buurt. Dat geeft ook betere contacten met jeugdzorg. Korte lijnen.’

Richard, Almere zweeg tot hier en sloot af: ‘Ik leefde niet meer. Ik ademde. Ik zag geen perspectief meer. Dat bleef lang zo. Bij Learn2Work kreeg ik hoop. Ik heb dromen. Nu denk ik dat ik via Learn2work daarvan iets kan waarmaken. Het ging de laatste maand wat minder. Ik had een afspraak gemist bij de gemeente. Maar nu heb ik gewoon een strippenkaart gekregen om verder te gaan.’

Foto's: Silvia Benschop